

Формування фінансово-економічної безпеки закладів санаторно-курортної сфери

У статті відзначено ключові фактори, що стримують розвиток санаторно-курортної сфери в Україні. Узагальнено теоретичні основи щодо визначення сутності поняття «фінансово-економічна безпека закладів санаторно-курортної сфери». Окреслено фактори, які впливають на формування фінансово-економічної безпеки закладів санаторно-курортної сфери. Науково обґрунтовано інструменти формування фінансово-економічної безпеки закладів санаторно-курортної сфери. Доведено важливість інвестицій як одного із дієвих інструментів формування фінансово-економічної безпеки закладів санаторно-курортної сфери та напрацьовано пропозиції щодо підвищення її рівня.

Ключові слова: санаторно-курортні заклади, фінансово-економічна безпека, економічний стан, загрози, економічний ризик, інвестиції, стратегії.

СУБОТА Н.В.

Формирование финансово-экономической безопасности заведений санаторно-курортной сферы

В статье отмечено ключевые факторы, сдерживающие развитие санаторно-курортной сферы в Украине. Обобщены теоретические основы по определению сущности понятия «финансово-экономическая безопасность учреждений санаторно-курортной сферы». Определены факторы, влияющие на формирование финансово-экономической безопасности учреждений санаторно-курортной сферы. Научно обоснованно инструменты формирования финансово-экономической безопасности учреждений санаторно-курортной сферы. Доказана важность инвестиций как одного из действенных инструментов формирования финансово-экономической безопасности учреждений санаторно-курортной сферы и наработаны предложения по повышению ее уровня.

Ключевые слова: санаторно-курортные учреждения, финансово-экономическая безопасность, экономическое положение, угрозы, экономический риск, инвестиции, стратегии.

SUBOTA M.V.

Formation of financial and economic safety of sanctuary-spanish sphere offices

The article highlights the key factors hampering the development of sanatorium and resort area in Ukraine. The theoretical bases for the definition of the essence of the concept «financial and economic safety of institutions of sanatorium and resort sphere» are generalized. The factors influencing the formation of financial and economic security of sanatorium and resort facilities are outlined. The instruments of formation of financial and economic safety of sanatorium and resort facilities institutions are scientifically substantiated. . The importance of investments as one of the effective tools for the formation of financial and economic security of the sanatorium-resort sector institutions has been proved and proposals have been made to increase its level.

Key words: sanatorium-resort establishments, financial and economic safety, economic condition, threats, economic risk, investments, strategies.

Постановка проблеми. Санаторно-курортні заклади вагоме місце займають в сфері туризму і водночас є важливою складовою економіки країни. Історично, сформовано два вектори розвитку санаторно-курортної сфери, яка за сукупністю ознак одночасно належить до охорони здоров'я і туристичної діяльності. Україна є дуже привабливою для споживачів санаторно-курортних послуг, адже, як зазначає Вуйцик О.

«Україна посідає одне з провідних місць в Європі щодо забезпечення курортними лікувальними ресурсами, в тому числі такими унікальними, як кліматичні зони морського узбережжя та Карпат, а також мінеральні води та лікувальні грязі практично всіх відомих бальнеологічних типів» [1].

В Україні сфера санаторно-курортних послуг представлена широким спектром різних оздоровчих, оздоровчо-лікувальних послуг, що обу-

мовлено потребою населення в покращенні здоров'я. Ресурсна база та кліматичні умови країни в основному сприяють розвитку даної сфери, однак зниження попиту на санаторно-курортні послуги негативно впливає на результати діяльності суб'єктів господарювання, що спричинено впливом різноманітного виду факторів. Це в свою чергу і впливає на формування рівня їх фінансово-економічної безпеки. Попри це, сфера санаторно-курортних послуг є важливим об'єктом дослідження в контексті економічного розвитку країни. З огляду на окреслене, питання забезпечення фінансово-економічної безпеки закладів санаторно-курортної сфери є актуальними в напрямі дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні проблеми функціонування та розвитку, а також питання фінансового забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності активно висвітлені у наукових публікаціях науковців. Серед них: Л. Алексеєнко, П. Буряк, І. Бланк, О. Василик, С. Васильчак, Ю. Воробйов, О. Галаченко, В. Гуменюк, В. Дем'янин, І. Зятковський, А. Крисоватий, М. Крупка, В. Опарін, Р. Слав'юк, О. Терещенко, С. Юрій та інші. Значний внесок у теоретичні й прикладні аспекти формування фінансово-економічної безпеки санаторно-курортного сфери зробили зарубіжні вчені: В. Азар, І. Барчуков, Дж. Боуен, В. Квартальнов, Ф. Котлер, Дж. Майкенз й інші.

Водночас, аналіз наукових праць показав фрагментарність досліджень інструментарію забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів санаторно-курортної сфери в період становлення ринкової економіки, що зумовлює необхідність глибокого та ґрунтового дослідження.

Метою статті є дослідження фінансово-економічного стану суб'єктів санаторно-курортної сфери, їх фінансово-економічної безпеки та виявлення основних факторів, що впливають на її формування, а також пошук інструментів її забезпечення та наукове обґрунтування їх впровадження.

Виклад основного матеріалу. Санаторно-курортна послуга є видом рекреаційної послуги, мета якої – відновлення чи відтворення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі життєдіяльності» [2, с. 94].

Санаторно-курортні послуги мають такі характерні риси відмінні, від інших суспільно значимих послуг:

- санаторно-курортна послуга є індивідуальною;
- ефект від надання послуги прямо не пов'язаний із величиною витрат;
- результат професійної діяльності працівників санаторно-курортного закладу проявляється в позитивному ефекті на здоров'ї людини;
- усі санаторно-курортні заклади перебувають у спеціальних місцевостях, що відрізняються певним набором ландшафтно-кліматичних умов та гідромінеральних ресурсів;
- залежність процесу надання послуги від місцевих природно-кліматичних умов;
- на ринок санаторно-курортних послуг попередньо надходять не самі послуги, а лише інформація про ті послуги, що можуть бути надані;
- санаторно-курортні послуги належать до категорії не дешевих, проте дуже важливих, адже формуються на основі використання цінних природних лікувальних ресурсів і сучасних технологій та медичної техніки;
- спостерігається значний вплив фактора сезонності [3, 129].

В умовах сьогодення, ключовими факторами, які стримують розвиток санаторно-курортної сфери в Україні можна назвати такі:

- невисокий імідж вітчизняних санаторно-курортних закладів зі сторони іноземних туристів;
- слабке, а інколи відсутнє рекламне позиціонування санаторно-курортних послуг на міжнародному туристичному ринку;
- слабо розвинута і застаріла санаторно-курортна інфраструктура, яка не може в повному обсязі задовольнити сучасні потреби споживачів;
- недостатня в окремих випадках якість послуг і недостатній рівень обслуговування, які надаються в курортних зонах в порівнянні з аналогічними показниками міжнародних курортів;
- значна конкуренція на ринку між санаторно-курортними закладами державного і приватного сектору в курортних зонах;
- недостатній рівень державного сприяння розвитку санаторно-курортних суб'єктів господарювання;
- незначна кількість вкладених інвестицій в об'єкти сфери санаторно-курортних послуг.

Одним із ключових факторів, які впливають на розвиток сфери санаторно-курортних послуг є забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки оздоровчих закладів. Для теоретичного осмислення комплексу проблем, щодо

фінансово-економічної безпеки санаторно-курортної сфери є уточнення предмета дослідження.

Розглядаючи питання економічної безпеки підприємства науковець С. Ілляшенко вважає, що «економічна безпека підприємства – це стан продуктивного використання ресурсів підприємства й існуючих ринкових можливостей, який дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам та забезпечує його тривале виживання й стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії» [4, с. 18].

Вчений В.І. Франчук трактує дефініцію «економічна безпека підприємства, як стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективно їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам)» [5, с. 98].

Поняття фінансової безпеки підприємства в узагальненому вигляді запропонував професор І.А. Бланк, де він трактує «...фінансова безпека підприємства є кількісно і якісно детермінованим рівнем його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних, збалансованих інтересів від проідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого росту в даному і перспективному періоді» [6, с.24].

Сутність фінансової безпеки, на думку професора М.І.Калника «складається із здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію у відповідності до цілей та загальної, корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища. Головна мета фінансової безпеки підприємства – це здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам, загрозам, які, або намагаються причинити фінансовий збиток підприємству або небажано змінити структуру капіталу, або примусово ліквідувати підприємство» [7, с.371].

За визначенням професора М.М.Єрмошенко «під фінансовою безпекою підприємства вважається такий стан, який характеризується поперше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі

використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток цієї фінансової системи» [8, с.42].

Найбільш вдало фінансово-економічну безпеку суб'єктів господарювання в сфері санаторно-курортних послуг визначають такі відомі вчені, як С. Васильчак та О. Галаченко. Вони трактують, що це такий економічний стан підприємства чи закладу, при якому надавачі послуг мають можливість запобігати зовнішнім і внутрішнім загрозам, приймати ефективні комерційні рішення в умовах ризику та зберігати конкурентні позиції на ринку санаторно-курортних послуг.

Тлумаченням поняття «фінансово-економічна безпека санаторно-курортних закладів», як наукової економічної категорії, на думку автора, слугуватиме інтерпретація визначення: як стан продуктивного використання природно-рекреаційних, матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів, фінансово-економічних можливостей, які дозволяють оздоровчим закладам запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам, впливу дестабілізуючих факторів, при яких забезпечується їх конкурентоспроможність, реалізація комерційних інтересів, цілей та завдань діяльності, стратегія інноваційного розвитку в умовах сьогодення.

В умовах ринкової економіки розвиток суб'єктів господарювання на перспективу можливий тільки за умови ефективного використання ресурсів та достатнього фінансового забезпечення їх діяльності, що дозволить забезпечити високий рівень конкурентоздатності, підвищення платоспроможності та стабілізацію економічного стану санаторно-курортних закладів.

Дослідження проблем формування економічної безпеки санаторно-курортних підприємств, охоплює широке коло питань, таких як фінансовий аналіз, фінансове планування та прогнозування, інвестування, фінансову та дивідендну політику, управління фінансовими ризиками, витратами, активами, у тому числі дебіторською та кредиторською заборгованістю, запасами, фінансовими інвестиціями (портфелем цінних паперів), капіталом, ліквідністю, прибутковістю та їх фінансовою стабільністю. Будь-яке рішення у фінансовому забезпеченні повинно бути аргументоване

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

певним станом і тенденціями у сфері управління активами та пасивами санаторно–курортного закладу, його ліквідністю, платоспроможністю і фінансовою стійкістю, рентабельністю та діловою активністю.

Аналіз таблиці 1 засвідчує, що у сучасних економічних умовах спостерігається зменшення чисельності оздоровчих закладів та їх місткості. Як видно із даних наведеної таблиці за період із 1990 року по 2016 рік відбулось значне скорочення кількості всіх типів оздоровчих закладів санаторно–курортної сфери через нестабільну фінансову ситуацію та економічну політику в нашій країні щодо розвитку сфери санаторно–курортних послуг. Зменшилась кількість санаторіїв та пансіонатів з лікуванням на 214 одиниць, санаторіїв–профілакторіїв на 493 одиниці, баз та пансіонатів відпочинку на 259 одиниць, баз та інших закладів відпочинку на 918 одиниць, а найбільше дитячих закладів оздоровлення та відпочинку – на 6018 одиниць. Закономірно, що при такому скороченні оздоровчих закладів і зменшилась кількість ліжок – місць, відповідно на 741 тисячу, де в процентному відношенні таке скорочення становить 67,8%.

Серед санаторно–курортних є такі, що формально функціонують, проте фактично не надають послуги. Основна причина припинення діяльності окремих оздоровчих закладів, це – відсутність обігових коштів, які необхідні для проведення належної підготовки виробничої діяльності, її ведення та продукування санаторно–

курортних послуг. По такій причині, наприклад у 2016 році не працювало 158 закладів. Серед причин тимчасової відсутності виробничої діяльності окремих санаторіїв є проведення капітального ремонту, відсутність дозвільної документації на провадження діяльності, відсутність мінімальної кількості потенційних споживачів оздоровчих послуг для функціонування, перепрофілювання закладу, правові суперечки та ін.

В процесі дослідження проведено аналіз основних фінансово–економічних показників виробничої діяльності закладів санаторно – курортної сфери (табл.2). З наведених показників випливає, що у 2016 році всі типи закладів санаторно–курортної сфери України (окрім санаторіїв–профілакторіїв) отримали позитивні результати від виробничої діяльності.

Проте, якщо проаналізувати отриманий чистий дохід за величиною в середньому на один оздоровчий заклад (11,5 тис. грн.), то його рівень дуже низький, що не може забезпечити стабільний економічний стан, а тим більше стійкий розвиток санаторно–курортних закладів. Отриманий чистий дохід у 2016 році на одного середньооблікового працівника санаторно–курортних закладів становив тільки 464 грн. Наведені показники характеризують не стабільний економічний стан оздоровчих закладів, який може піддаватись впливу загроз та виникненню економічних ризиків, що не забезпечує певний рівень їх економічної безпеки. Така економічна ситуація вимагає

Таблиця 1. Динаміка чисельності та місткості закладів санаторно – курортної сфери України *

Показники	1990р.	2000р.	2010р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	Зміни 2016р. до 1995 р., +; -
Санаторії та пансіонати з лікуванням								
Кількість одиниць	505	549	510	477	320	309	291	-214
У них ліжок (тис.)	154	151	141	132	79	78	70	-84
Санаторнії–профілакторії								
Кількість одиниць	556	377	234	165	118	79	63	-493
У них ліжок (тис.)	55	31	19	15	17	12	10	-45
Бази та пансіонати відпочинку								
Кількість одиниць	332	266	290	271	90	76	73	-259
У них ліжок (тис.)	115	63	60	57	17	15	14	-101
Бази та інші заклади відпочинку								
Кількість одиниць	2213	2010	1920	1916	1400	1399	1295	-918
У них ліжок (тис.)	302	238	217	202	157	165	146	-156
Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку								
Кількість одиниць	15687	7615	17342	18549	13977	9743	9669	-6018
У них ліжок (тис.)	467	227	196	191	126	113	112	-355

* Джерело: побудовано на основі: [10;11]

Таблиця 2. Основні фінансово-економічні показники діяльності закладів санаторно-курортної сфери України (за підсумком 2016 року)*

Тип закладу	Кількість закладів	Середньо-облікова кількість працівників	Доходи від наданих послуг, тис. грн.	Операційні витрати, тис. грн.	Чистий дохід, тис. грн.
Спеціалізовані засоби розміщення, усього:	1722	42631	3392306,2	3372514,0	19792,2
Санаторії	172	19536	1957103,6	1906708,6	50395,0
Пансіонати з лікуванням	12	419	150839,9	143205,3	7634,6
Санаторії-профілакторії	63	2517	213973,9	314665,3	-100691,4
Пансіонати відпочинку	62	1209	154480,5	151074,4	3406,1
Бази відпочинку	1265	6613	629963,3	574456,4	55506,9

* Джерело: побудовано на основі: [11]

пошуку ефективних інструментів формування фінансово-економічної безпеки санаторно-курортних закладів.

Вагомою складовою ефективного функціонування та розвитку сфери санаторно-курортних послуг є залучення інвестицій у виробничу діяльність санаторно-курортних закладів. Як зазначає Мігущенко Ю. В., «ефективність функціонування курортних комплексів та ринку санаторно-курортних послуг напряму пов'язана з реалізацією великих комплексних інвестиційних проектів. Такі проекти стосуються спортивної, розважальної, лікувально-оздоровчої, конгресної бази курорту, зокрема побудови нових басейнів, тенісних кортів, розважальних комплексів, ресторанів, дискотек, оздоровчих центрів, конгрес-холів та залів» [12]. Не зважаючи на інвестиційну привабливість сфери санаторно-курортних послуг України, обсяг інвестування в цю галузь є недостатнім. Основними джерелами інвестування на даний час виступають кошти, які виділяє держава для державних закладів та фінансові ресурси власників приватних оздоровчих закладів. Однак для збільшення рівня інвестицій в розвиток сфери санаторно-курортних послуг доцільне впровадження заходів із метою залучення великих інвесторів у інноваційні процеси формування санаторно-курортних продуктів. Такими заходами повинні стати:

- розробка та презентація програм для інвесторів щодо потенційних можливостей сфери санаторно-курортних послуг;
- здійснення прозорої процедури відбору інвесторів та надання гарантій ефективності використання інвестиційних коштів;
- забезпечення державними органами влади ефективного процесу регулювання діяльності у сфері санаторно-курортних послуг із виокрем-

ленням її як перспективного напряму регіонального розвитку.

Визначальне значення має при формуванні напряму ефективної діяльності санаторно-курортних закладів, як надавачів послуг, вибір стратегії їх розвитку. Враховуючи тенденції у санаторно-курортній сфері в умовах сьогодення, актуальними пропозиціями щодо стратегій розвитку оздоровчих закладів є:

- стратегія функціональної тактики, яка застосовується у разі зменшення завантаженості санаторно-курортного закладу, ґрунтується на з'ясуванні причин такого становища та пошуку методів підтримки з метою залучення суспільних і приватних інвестицій;
- стратегія товарної диференціації, спрямована на підтримку низького рівня зростання за несприятливих зовнішніх умов, на залучення відпочиваючих завдяки введенню нових послуг (оздоровчих і анімаційних);
- стратегія сегментної диференціації, обрана санаторно-курортним закладом, орієнтованим до цього часу на визначений сегмент ринку. Такий розвиток оздоровчого закладу передбачає окрім використання власних фінансових ресурсів, застосування методу фінансової підтримки.

Висновки

Формування фінансово-економічної безпеки закладів санаторно-курортної сфери в умовах глобальних та внутрішньогосподарських змін є важливим процесом, що ґрунтується на гнучкому їх реагуванні по відношенню до змінних умов ринкової кон'юнктури, виникненню загроз та економічних ризиків. За твердженням автора, фінансово-економічна безпека санаторно-курортних закладів це такий стан, при якому ефек-

тивне використання всіх ресурсів дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам, впливу дестабілізуючих факторів і забезпечувати конкурентне становище в ринкових умовах.

Проведений аналіз економічних показників діяльності санаторно-курортних закладів доводить необхідність пошуку дієвих інструментів формування фінансово-економічної безпеки, основним із яких є ефективна інвестиційна політика. Залучення інвестицій у виробничу діяльність закладів санаторно-курортної сфери дозволить модернізувати виробничі процеси відповідно до міжнародних стандартів, продукувати інноваційні санаторно-курортні продукти згідно вимог та уподобань споживачів, диверсифікувати цільовий сегмент, покращити імідж суб'єктів надання оздоровчих послуг через формування лояльності до бренду.

Список використаних джерел

1. Вуйцик О. Роль і місце рекреаційно-туристичного комплексу в структурі економіки України / О.Вуйцик // Вісник Львівського університету. Серія Економіка. – 2008. – Вип. 39. – С.93.

2. Смаль І. В. Рекреація, туризм і дозвілля: тлумачення і співвідношення понять / І. В. Смаль, В. В. Смаль // Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля : тези Міжнар. наук.–практ. конф., 4–6 червня 2004 р. – К. : КНУК, 2004. – С. 89–94

3. Ветитнев А. М. Концептуальные подходы к потребительской оценке качества санаторно-курортных услуг / А. М. Ветитнев, Е. В. Селищева, Е. А. Вольнец // Курортное дело. – 2007. – № 2. – С. 25–29.

4. Ілляшенко О. В. Механізми системи економічної безпеки підприємства : монографія / О. В. Ілляшенко – Харків : Мачулін, 2016. – 503 с.

5. Основи економічної безпеки : навчальний посібник / В.І. Франчук. Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів : 2008, – 203с.

6. Бланк І.А. Управление финансовой безопасностью предприятия – К. : Эльга, Ника–Центр, 2004. – 784 с.

7. Управління фінансово-економічною безпекою. Навчальний посібник / О.А., Кириченко, С.М. Лаптев, П.Я. Пригунов, О.І. Захаров та ін. / за ред.чл–кор.СПН України, к.юр.н., д.іст.н, професора Сідака В.С.–К. : Дорудо–Друк, 2010. – 480с.

8. Єрмошенко М.М. Фінансова складова економічної безпеки : держава і підприємство: Наук. Монографія / К.С. Горячева, М.М. Єрмошенко – К.: Національна академія управління, 2010. – 232 с.

9. Галаченко О.О. Розвиток санаторно-курортних послуг регіону як складова економічної безпеки / С.В. Васильчак, Я.Я. Пушак, О.О. Галаченко // Збірник наукових праць «Туристична освіта: європейський вимір». Заг. ред. І.О. Бочан, В.Т. Лозовецька / Львівський інститут економіки і туризму. – Львів: компанія «Манускрипт», 2017. – С. 150–155.

10. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок та туризм в Україні у 2010 році / Державна служба статистики України / Статистичний бюлетень. – Київ 2011. – 99 с.

11. Колективні засоби розміщення в Україні у 2016 році / Державна служба статистики України / Статистичний бюлетень. – Київ 2017. – 200 с.

12. Мігущенко Ю. В. Локальні туристично-рекреаційні комплекси як альтернативна модель активізації інвестиційної діяльності у туристичній галузі / Ю. В. Мігущенко // Стратегічні пріоритети. – 2008. – №3(8). – С.168.

References

1. Vuitsyk O. (2008), Rol i mistse rekreatsiino-turystychnoho kompleksu v strukturі ekonomiky Ukrainy. Visnyk Lvivskoho Universytetu. Serii Ekonomika., No 39, pp. 93–93.

2. Smal I. V. (2004), Rekreatsiia, turyzm i dozvillia: tлумachennia i spivvidnoshennia poniat . Pedagogichni ta rekreatsiini tekhnolohii v suchasniі industrii dozvillia : tezy Mizhnar. nauk.–prakt. Konf, KNUK, 4–6 chervnia 2004, Kyiv, Ukraine, pp.89–94.

3. Vetytnev A. M. (2007), Kontseptualnye podkhody k potrebytelskoi otsenke kachestva sanatorno-kurortnykh usluh, Kurortnoe delo, No 2, pp. 25–29.

4. Illiashenko O. V. (2016), Mekhanizmy systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Mechanisms of the system of economic security of the enterprise], Machulin, Kharkiv, Ukraine.

5. Franchuk V.I. (2008), Osnovy ekonomichnoi bezpeky [Fundamentals of economic security], Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, Lviv, Ukraine.

6. Blank I.A. (2004), Upravlenie finansovoy bezopasnostyu predpriyatiya [Management of financial security of the enterprise], Elga, Nika–Tsentr, Kyiv, Ukraine.

7. Kyrychenko O.A., Laptiev S.M., Pryhunov P.Ya., Zakharov O.I. (2010), Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu [Management of financial and economic security], Dorado–Druk, Kyiv, Ukraine.

8. Yermoshenko M.M. Horiacheva K.S., (2010), Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky : derzhava i pidpriemstvo [Financial component of economic

security: state and enterprise], Natsionalna akademiia upravlinnia, Kyiv, Ukraine.

9. Halachenko O.O., Vasylichak S.V., Pushak, Ya.Ia (2017), Rozvytok sanatorno–kurortnykh posluh rehionu yak skladova ekonomichnoi bezpeky. Zbirnyk naukovykh prats «Turystychna osvita: yevropeyskyi vymir», pp. 150–155.

10. The State Statistics Service of Ukraine (2011), «Sanatorno–kurortne likuvannia, orhanizovnai vidpochynok ta turyzm. Statystychnyi zbirnyk» [Sanatorium–resort resort, orhanizovnai vidpochynok ta turyzm], Kyiv, Ukraine.

11. The State Statistics Service of Ukraine (2017), «Kolektyvni zasoby rozmishchennya v Ukrayini. Statystychnyi zbirnyk» [Collective accommodation in Ukraine], Kyiv, Ukraine.

12. Mihushchenko Yu. V. (2008), Lokalni turystychno–rekreatsiini komplekсы yak alternatyvna model aktyvizatsii investytsiinoi diialnosti u turystychnii haluzi, Stratehichni priorytety. Vol 3 No 8, pp.168.

Дані про автора

Субота Микола Васильович,

к.е.н., голова Правління ПрАТ «Укрпрофоздоровниця»
Приватне акціонерне товариство «УКРПРОФЗ–
ДОРОВНИЦЯ

e-mail: secretary@ukrzdrav.com

Данные об авторе

Субота Николай Васильевич,

к.э.н., председатель Правления ЧАО «Укрпрофз–
дравница»

Частное акционерное общество «УКРПРОФЗ–
ДРАВНИЦА

e-mail: secretary@ukrzdrav.com

Data about the author

Nikolay Subota,

к.е.н., Chairman of the Board of PJSC
«Ukrprofizhrovnitsa»

Private Joint Stock Company «UKRPROFOZ–
DOROVNYTSA»

e-mail: secretary@ukrzdrav.com

DOI: 10.5281/zenodo.1252807
МАКАРЧУК О.В.

**Економічна безпека підприємства:
зовнішні чинники впливу**

У статті узагальнено та систематизовано зовнішні фактори впливу на економічну безпеку підприємств в контексті виявлення економічних загроз. Проведений огляд основних загроз зовнішнього середовища економічній безпеці підприємств. Систематизовано зовнішні фактори впливу на економічну безпеку підприємств за певними критеріями в частині виявлення економічних загроз безпеці підприємств у макроекономічному вимірі. Виокремлено критерії систематизації зовнішніх факторів впливу на економічну безпеку підприємств: критерій об'єктивності, сфери виявлення факторів; критерій розташування підприємства на ринку; критерій галузевого спрямування; структурно–виробничий критерій.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, зовнішні фактори впливу, економічні загрози, систематизація.

МАКАРЧУК О.В.

**Экономическая безопасность предприятия:
внешние факторы влияния**

В статье обобщены и систематизированы внешние факторы влияния на экономическую безопасность предприятий в контексте выявления экономических угроз. Проведен обзор основных угроз внешней среды экономической безопасности предприятий. Систематизированы внешние факторы влияния на экономическую безопасность предприятий по определенным критериям в части выявления экономических угроз безопасности предприятий в макроэкономическом измерении. Выделены критерии систематизации внешних факторов влияния на экономическую безопасность предприятий: критерий объективности, сферы выявления факторов; критерий расположения предприятия на рынке; критерий отраслевого направления; структурно–производственный критерий.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, внешние факторы влияния, экономические угрозы, систематизация.